

Věc C-265/22

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

20. dubna 2022

Předkládající soud:Juzgado de Primera Instancia n.º 17 de Palma de Mallorca
(Španělsko)**Datum předkládacího rozhodnutí:**

19. dubna 2022

Žalobci:

ZR

PI

Žalovaná:

Banco Santander, S. A.

Předmět původního řízení

Smlouva o hypotečním úvěru s pohyblivou úrokovou sazbou – Návrh na určení neplatnosti ujednání této smlouvy, podle kterého jsou úroky v pohyblivé sazbě vázány na referenční index hypotečních úvěrů (IRPH), k němuž se připočítává kladná marže – Potenciálně zneužívající povaha uvedeného ujednání pro rozpor s regulačním přístupem regulačního orgánu [Banco de España (španělská centrální banka, Španělsko)], který stanoví nutnost záporné hodnoty marže připočtené k indexu IRPH, aby se roční procentní sazba nákladů (RPSN) tohoto úvěru vyrovnala RPSN úvěrů vázaných na index EURIBOR

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu – Článek 267 SFEU – Ochrana spotřebitele – Výklad směrnice 93/13/EHS – Nekalé obchodní praktiky – Výklad směrnice 2005/29/ES – Slučitelnost vnitrostátní praxe, která se odchyluje

od regulačního přístupu stanoveného regulačním orgánem pro finanční sektor ve Španělsku, se směrnicí 2005/29/ES – Nekalost vnitrostátní praxe jakožto indicie případného posouzení její zneužívající povahy – Slučitelnost vnitrostátní judikatury se směrnicemi 93/13/EHS a 2005/29/ES – Slučitelnost neprovedení přezkumu začlenění a zneužívající povahy údajně zneužívajícího a nekalého ujednání se směrnicemi 93/13/EHS a 2005/29/ES

Předběžné otázky

1) JE vzhledem k tomu, že se do indexu pohyblivé úrokové sazby „PRŮMĚRNÁ ÚROKOVÁ SAZBA HYPOTÉČNÍCH ÚVĚRŮ NA VÍCE NEŽ TŘI ROKY ZA VŠECHNY INSTITUCE“ zahrnují účtované provize a marže, které jsou již zahrnuty v úrokové sazbě, takže spotřebitele zatěžují více než ostatní roční procentní sazby nákladů, a vzhledem k tomu, že podle oběžníku Banco de España (španělská centrální banka) č. 5/1994, ve kterém je vyjádřen regulační přístup regulačního orgánu stanovící nutnost záporné hodnoty těchto marží, což finanční instituce plošně opomíjejí a nedodržují, **ÚPLNÉ ODCHÝLENÍ SE OD REGULAČNÍHO PŘÍSTUPU REGULAČNÍHO ORGÁNU V ROZPORU S ČLÁNKY 5 A 7 SMĚRNICE 2005/29/ES?**

2) V návaznosti na skutečnost, že podle judikatury SDEU ve VĚCI C-689/20 je odchýlení se od dřívějšího regulačního přístupu **v rozporu s články 5 a 7 směrnice 29/2005/ES, PŘEDSTAVUJE TATO NEKALÁ PRAKTIKA PŘI POSUZOVÁNÍ A HODNOCENÍ ZNEUŽÍVAJÍCÍ POVAHY UJEDNÁNÍ INDICII A JE V ROZPORU S ČLÁNKY 3 A 4 SMĚRNICE 93/13?**

3) Nebyl-li oběžník Banco de España č. 5/1994, který je specifický pro finanční sektor, ale široké veřejnosti není obecně znám, nijak zohledněn a je-li určeno, že [jeho nezohlednění] **je v rozporu s článkem 7 směrnice 2005/29/ES, PŘEDSTAVUJE INDICII PŘI HODNOCENÍ ZNEUŽÍVAJÍCÍ POVAHY PODLE ČL. 6 ODS. 1 SMĚRNICE 93/13, PŘI KTERÉM MUSÍ BÝT PROVEDEN PŘEZKUM TRANSPARENTNOSTI UVEDENÉHO INDEXU, JENŽ JE TVOŘEN „referenčním indexem a marží“?**

4) **BRÁNÍ ČL. 3 ODS. 1 A ČLÁNKY 4 A 5 SMĚRNICE 93/13/EHS, JAKOŽ I SMĚRNICE 2005/29/ES VNITROSTÁTNÍ JUDIKATUŘE, PODLE KTERÉ NEUPLATNĚNÍ ZÁPORNÉ MARŽE VE SMYSLU ZVLÁŠTNÍ REGULACE IRPH NENÍ – NAVZDORY POVINNOSTI ULOŽENÉ V PREAMBULI OBĚŽNÍKU ŠPANĚLSKÉ CENTRÁLNÍ BANKY – ZNEUŽÍVAJÍCÍ PRAKTIKOU, KDYŽ JE IRPH MÉNĚ VÝHODNÝ NEŽ VŠECHNY STÁVAJÍCÍ RPSN A NA TRH BYL UVÁDĚN, JAKO KDYBY BYL STEJNĚ VÝHODNÝ JAKO EURIBOR, ANIŽ BYLA ZOHLEDNĚNA NUTNOST PŘIPOČÍTAT ZÁPORNOU MARŽI, TAKŽE V KONEČNÉM DŮSLEDKU BY SMLUVNÍ VZTAH MOHL BÝT UKONČEN PRO NEPLATNOST UJEDNÁNÍ, V NICHŽ SE STANOVÍ JEHO UPLATNĚNÍ, A BANKY BY SE MĚLY V BUDOUCNU ZDRŽET JEHO UPLATŇOVÁNÍ,**

PROTOŽE NABÍZENÍ TÉTO SLUŽBY ZRANITELNÝM SPOTŘEBITELŮM NA TRHU MŮŽE OVLIVNIT EKONOMICKÉ CHOVÁNÍ A MOHLO BY BÝT PROHLÁŠENO JEHO NEZAČLEŇOVÁNÍ DO OBCHODNÍCH SMLUV PRO NEKALOST, NEBOŤ JIŽ BYL ZAHRNUT DO CENY ÚROKŮ?

5) BRÁNÍ ČL. 6 ODS. 1 SMĚRNICE 93/13/EHS NEPROVEDENÍ PŘEZKUMU ZAČLENĚNÍ A ZNEUŽÍVACÍ POVAHY U SKRYTĚ ULOŽENÉ MARŽE, JESTLIŽE TATO MARŽE MUSÍ BÝT V NABÍDCE BANKY ZÁPORNÁ A SPOTŘEBITEL SE V OKAMŽIKU POSKYTOVÁNÍ PŘEDSMLUVNÍCH INFORMACÍ NEDOZVÍ, JAK SE ÚROK UPLATŇOVANÝ NA JEHO ÚVĚR CHOVÁ Z EKONOMICKÉHO HLEDISKA, COŽ JE V ROZPORU SE SMĚRNICÍ [2005/29/ES]?

Dovolávaná ustanovení unijního práva

Směrnice 93/13/EHS: články 3, 4, 5, 6 a 7

Směrnice 2005/29/ES: články 5 a 7

Dovolávaná ustanovení vnitrostátního práva

- I. Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el **texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias** (královské legislativní nařízení č. 1/2007 ze dne 15. listopadu 2007, kterým se schvaluje přepracované znění obecného zákona o ochraně spotřebitelů a dalších souvisejících zákonů, dále jen „TRLGDCU“). Předkládající soud cituje z tohoto přepracovaného znění následující ustanovení:

Článek 8 | Základní práva spotřebitelů

1. *Spotřebitelé a zranitelní spotřebitelé mají následující základní práva:*

[...]

b) *ochrana jejich oprávněných hospodářských a sociálních zájmů zvláště před nekalými obchodními praktikami a vložím zneužívajících ujednání do smluv;*

c) *náhrada škod a náhrada utrpěné újmy;*

d) *správné informace o jednotlivých výrobcích a službách ve formátu, který zaručuje jejich přístupnost, jakož i vzdělávání a osvěta zprostředkovávající znalosti o jejich náležitém používání, používání nebo spotřebě a umožňující přijímání rozhodnutí, která jsou v jejich nejlepším zájmu;*

[...]

f) *ochrana jejich práv účinnými postupy, zvláště ve vztahu ke zranitelným spotřebitelům;*

2. *Zvláštní ohled je brán na práva zranitelných spotřebitelů, která se provedou v podzákonných a v odvětvových předpisech platných pro jednotlivé případy. Orgány veřejné moci podporují politiky a opatření zaměřené na zaručení jejich práv za rovných podmínek a v závislosti na tom, v jakém konkrétní situaci zranitelnosti se nacházejí, a v každém případě usilují o odstranění formalit, které by mohly ztížit výkon těchto práv.*

VYSVĚTLIVKA: Článek 8 ve znění čl. 1 bodu 2 Ley 4/2022, de 25 de febrero, de protección de los consumidores y usuarios frente a situaciones de vulnerabilidad social y económica [(zákon č. 4/2022 ze dne 25. února 2022 o ochraně spotřebitelů před sociální a ekonomickou zranitelností)].

Článek 60 | Předsmělní informace

1. *Podnikatel spotřebiteli dříve, než je spotřebitel vázán příslušnou smlouvou nebo nabídkou, poskytne jasným, srozumitelným a přístupným jazykem relevantní, pravdivé a dostatečné informace o základních charakteristikách smlouvy, zejména o jejích právních a finančních podmínkách.*

Aniž jsou dotčeny případné odvětvové předpisy, musí být tyto informace poskytovány, zejména zranitelným spotřebitelům, nejen jasně, srozumitelně, pravdivě a dostatečně, ale i ve snadno přístupném formátu, který případně zaručí nezbytnou pomoc, aby bylo zajištěno řádné pochopení těchto informací a spotřebitelům umožněno přijímat rozhodnutí, která jsou v jejich nejlepším zájmu.

[VYSVĚTLIVKA: Článek 60 odst. 1 ve znění pozměněném článkem 1 bodem 8 zákona č. 4/2022 ze dne 25. února 2022 o ochraně spotřebitelů před sociální a ekonomickou zranitelností.]

2. *Relevantní jsou informační povinnosti ve vztahu k výrobkům nebo službám stanovené v tomto nebo kterémkoli jiném příslušném právním předpise a dále:*

a) *hlavní charakteristiky výrobků nebo služeb v rozsahu odpovídajícím danému nosiči a výrobkům nebo službám;*

[...]

c) *celková cena včetně všech daní a poplatků. Pokud z povahy výrobku nebo služby vyplývá, že cenu nelze rozumně stanovit předem nebo musí být stanovena vyhotovením rozpočtu, způsob jejího výpočtu a veškeré další poplatky za dopravu, dodání nebo poštovné, nebo pokud tyto poplatky nelze rozumně stanovit předem, skutečnost, že k ceně mohou být účtovány takové dodatečné poplatky.*

Při každém informování spotřebitele o ceně výrobků nebo služeb v reklamě se uvede celková cena, ze které jsou případně vyčleněny příslušné přírázky či slevy, výdaje přenášené na spotřebitele a další výdaje za doplňkové služby, financování, použití různých platebních prostředků či jiné obdobné platební podmínky;

d) postupy platby a postupy dodání či poskytnutí a datum, ke kterému se podnikatel zavazuje dodat výrobek nebo poskytnout službu;

[...]

4. Předmluvní informace musí být spotřebiteli poskytnuty bezplatně a přinejmenším ve španělštině, přičemž na žádost některé ze stran musí být případně vyhotoveny také v některém z dalších úředních jazyků místa, kde je smlouva uzavřena.

[VYSVĚTLIVKA: Článek 60 odst. 4 ve znění čl. 1 bodu 8 zákona č. 4/2022 ze dne 25. února 2022 o ochraně spotřebitelů před sociální a ekonomickou zranitelností.]

Článek 80 | Požadavky na ujednání, která nebyla individuálně sjednána

1. Pokud se ve smlouvách uzavřených se spotřebiteli, včetně smluv, které uzavírají orgány veřejné správy, jakož i subjekty a podniky jimi ovládané, použijí ujednání, která nejsou individuálně sjednána, musí tato ujednání splňovat následující požadavky:

a) konkrétnost, jasnost a jednoduchost formulací s možností přímého pochopení bez odkazů na texty nebo dokumenty, které nejsou poskytnuty před nebo současně s uzavřením smlouvy a na které je v každém případě třeba výslovně odkázat ve smluvním dokumentu;

b) přístupnost a srozumitelnost, které spotřebiteli umožňují se před uzavřením smlouvy obeznámit s jejich existencí a jejich obsahem. Tento požadavek nelze v žádném případě považovat za splněný, když je velikost písma smlouvy menší než jeden a půl milimetru nebo když nedostatečný kontrast s podkladem ztěžuje čtení;

[...]

c) dobrá víra a spravedlivé vyvážení povinností stran, což v každém případě vylučuje používání zneužívajících ujednání.

2. Je-li podána individuální žaloba, má v případě pochybnosti o významu kteréhokoli ujednání přednost výklad, který je pro spotřebitele nejpriznivější.

Článek 82 | Pojem „zneužívající ujednání“

1. Za zneužívající se považují všechna ujednání, která nebyla individuálně sjednána, a veškeré praktiky, které nevyplývají z výslovné dohody, jestliže

v rozporu s požadavkem dobré víry způsobují významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran vyplývajících z dané smlouvy v neprospěch spotřebitele.

2. Skutečnost, že některé prvky určitého ujednání nebo jedno konkrétní ujednání byly individuálně sjednány, nevylučuje použití ustanovení o zneužívajících ujednáních na ostatní části smlouvy.

Jestliže podnikatel tvrdí, že určité ujednání bylo sjednáno individuálně, je povinen toto tvrzení prokázat.

3. Zneužívající povaha smluvního ujednání se posuzuje s ohledem na povahu výrobků nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s ohledem na všechny okolnosti, které provázely uzavření smlouvy, a na všechna další ujednání smlouvy nebo jiné smlouvy, na kterých závisí.

4. Za zneužívající se bez ohledu na ustanovení obsažená v předchozích odstavcích považují v každém případě taková ujednání, která v souladu s ustanoveními článků 85 až 90:

- a) podřizují danou smlouvu vůli podnikatele,*
- b) omezují práva spotřebitele,*
- c) vedou k nedostatečné reciprocitě smlouvy,*
- d) ukládají spotřebiteli nepřiměřené záruky nebo mu bezdůvodně ukládají důkazní břemeno,*
- e) jsou nepřiměřené ve vztahu ke sjednání a plnění smlouvy, nebo*
- f) jsou v rozporu s pravidly hospodářské soutěže a platnými právními předpisy.*

Článek 83 | Neplatnost zneužívajících ujednání a další existence smlouvy

Zneužívající ujednání jsou absolutně neplatná a považují se za nesjednaná. Pro tyto účely soud po vyslechnutí účastníků řízení určí neplatnost zneužívajících ujednání obsažených ve smlouvě, která však zůstává pro smluvní strany závazná za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez zneužívajících ujednání.

Podmínky včleněné do smluv netransparentním způsobem v neprospěch spotřebitele jsou absolutně neplatné. [...]

II. Código Civil (občanský zákoník)

Článek 1258: „Smlouvy jsou uzavřeny na základě dohody a představují od tohoto okamžiku závazek nejen ke splnění výslovně ujednaného, ale také ke všem

následkům, které podle jejich charakteru odpovídají dobré víře, obchodním zvyklostem a právním předpisům.“

Článek 1303: *„Nestanoví-li následující články jinak, při prohlášení neplatnosti určité povinnosti si smluvní strany vzájemně vrátí dosud poskytnutá plnění, která byla předmětem smlouvy, spolu s jejich plody, a zaplacenou cenu, včetně úroků.“*

III. Ley 7/98, de 13 de abril, sobre condiciones generales de la contratación (zákon č. 7/1998 ze dne 13. dubna 1998 o obecných smluvních podmínkách)

Článek 7:

„Smlouva nesmí obsahovat následující obecné podmínky:

a) všeobecné podmínky, s nimiž se spotřebitel ve skutečnosti neměl příležitost plně seznámit před uzavřením smlouvy, nebo které nebyly podepsány, ač podepsány být měly, v souladu s článkem 5;

b) nečitelné, nejednoznačné, nejasné a nesrozumitelné podmínky, s výjimkou nesrozumitelných podmínek, s nimiž adherent výslovně písemně souhlasil, a jsou-li tyto podmínky v souladu se zvláštní právní úpravou týkající se transparentnosti smluvních ujednání v této oblasti.

Článek 8:

„1. Obecné podmínky, které v neprospěch adherenta porušují ustanovení tohoto zákona nebo jakoukoli jinou kogentní nebo zákaz stanovící normu, jsou absolutně neplatné, ledaže by tyto normy sankcionovaly jejich porušení odlišně.

2. Zejména jsou neplatné obecné podmínky, které jsou zneužívající, pokud byla smlouva uzavřena se spotřebitelem [...].“

IV. Circular del BANCO DE ESPAÑA 5/1994, de 22 de julio, a entidades de crédito, sobre modificación de la circular 8/1990, sobre transparencia de las operaciones y protección de la clientela (oběžník španělské centrální banky, určený úvěrovým institucím, č. 5/1994 ze dne 22. července 1994, kterým se mění oběžník č. 8/1990 o transparentnosti obchodů a ochraně klientů)

Preamble: *„Vybranými referenčními sazbami jsou při konečném posuzování roční procentní sazby nákladů. Průměrné sazby hypotečních úvěrů na pořízení nemovitosti určené k bydlení, jejíž cena je stanovena svobodně, mezi ně plně patří, protože zahrnují i vliv provizí. Předpokladem k tomu, aby mohly být přímo a jednoduše použity jako smluvní sazba, je to, aby [RPSN] hypoteční operace byla vyšší než sazba uplatňovaná na trhu. Aby se [RPSN] této operace vyrovnala sazbám uplatňovaným na trhu, je nezbytné uplatnit zápornou marži, jejíž hodnota se bude lišit v závislosti na provizích za operaci a na četnosti plateb.“*

V. Ley 3/1991, de 10 de enero, de Competencia Desleal (zákon č. 3/1991 ze dne 10. ledna 1991, o nekalé soutěži):

„Článek 4 | Obecná ustanovení

1. *Za nekalé se považuje každé jednání, které je objektivně v rozporu s požadavkem dobré víry.*

Ve vztazích se spotřebiteli se jednáním v rozporu s požadavkem dobré víry rozumí jednání podnikatele, prodávajícího nebo poskytovatele v rozporu s požadavkem náležité profesionální péče, již se rozumí úroveň zvláštních dovedností a péče, kterou lze od podnikatele rozumně očekávat, jež podstatně narušuje nebo je způsobilé podstatně narušit ekonomické chování průměrného spotřebitele nebo průměrného člena skupiny, které je praktika určena, pokud se obchodní praktika zaměřuje na určitou skupinu spotřebitelů.

[...]

Článek 7 | Klamavá opomenutí

1. *Za nekalé se považuje nesdělení nebo zatajení informace potřebné k tomu, aby adresát přijal nebo mohl přijmout řádně informované rozhodnutí o svém ekonomickém chování. Za nekalé je také považováno, pokud je nabízená informace nejasná, nesrozumitelná nebo dvojznačná, je nabízena v nevhodný čas, nebo z ní není zřejmý obchodní záměr praktiky, není-li patrný ze souvislosti.*

2. *Při určování, zda jsou jednání uvedená v předchozím odstavci klamavá, se přihlíží ke skutkovým souvislostem, za nichž k nim dochází, s přihlédnutím ke všem jejím rysům, okolnostem a omezením sdělovacího prostředku.“*

Stručný popis skutkového stavu a původního řízení

- 1 Dne 12. května 2006 uzavřeli ZR a PI s finanční institucí BANCO SANTANDER, S. A. (dříve BANCO ESPAÑOL DE CRÉDITO, S. A., „BANESTO“) smlouvu o úvěru zajištěném zástavním právem k nemovitosti (dále jen „smlouva o hypotečním úvěru“) na částku 197 934,54 eura coby jistiny a s placením úroků v pohyblivé sazbě počítané se základem v IRPH (referenční index hypotečních úvěrů). IRPH se podle smlouvy zvyšuje o +0,20 procentního bodu nebo o +0,50 procentního bodu v závislosti na tom, zda je uplatněnou sazbou tzv. „referenční sazba“, nebo „náhradní referenční sazba“ (která se použije tehdy, když Banco de España včas nezveřejní „referenční sazbu“).
- 2 Dne 13. února 2020 podali ZR a PI k předkládajícímu soudu [Juzgado de Primera Instancia n° 17 de Palma de Mallorca (soud prvního stupně č. 17 v Palmě de Mallorca, Španělsko)] proti úvěrové instituci BANCO SANTANDER, S. A., žalobu, ve které navrhli její projednání v řádném řízení. V žalobě dále navrhli, aby soud určil neplatnost ujednání 3 bis smlouvy o hypotečním úvěru z důvodu, že má

zneužívající povahu. Vedle tohoto hlavního návrhového žádání dále navrhuji, aby soud: (i) vyloučil index IRPH ze smlouvy o hypotečním úvěru uzavřené s danou institucí; (ii) uložil bance, aby nahradila finanční újmu vyplývající z uplatnění tohoto indexu IRPH s ohledem na to, že náklady na úvěr by byly nižší, kdyby byl uplatněn index EURIBOR; (iii) řádně zajistil přepočet tabulky splácení úvěru, která bude platit až do ukončení smlouvy, a (iv) uložil žalované náhradu nákladů řízení.

- 3 Konkrétně se žalobci domáhají zrušení ujednání 3 bis jakožto zneužívajícího, obsaženého ve smlouvě o hypotečním úvěru, které zní:

„UJEDNÁNÍ 3 BIS:

3 BIS | POHYBLIVÁ ÚROKOVÁ SAZBA

3 bis odst. 1 | Periodicita přehodnocování: Každé období 12 měsíců po skončení počátečního úrokového období uvedeného v ujednání 3 se nazývá „úrokové období“.

3 bis odst. 2 | Marže a zaokrouhlování: Na každé úrokové období se až do ukončení smlouvy použije nominální úroková sazba, která se stanoví jako součet „referenční sazby“ a 0,20 bodu nebo „náhradní referenční sazby“ a 0,50 bodu.

3 bis odst. 3 | Referenční sazba a náhradní referenční sazba:

Referenční sazbou je „PRŮMĚRNÁ ÚROKOVÁ SAZBA HYPOTÉČNÍCH ÚVĚŘŮ NA VÍCE NEŽ TŘI ROKY PRO VŠECHNY INSTITUCE“ definovaná jako prostý průměr vážených průměrných úrokových sazeb pro základní operace úvěrů zajištěných zástavním právem k nemovitosti uzavřených s bankami, spořitelny a společnostmi poskytujícími hypoteční úvěry na dobu více než tři let za účelem nabytí obytné nemovitosti a zahájených nebo obnovených v měsíci, ke kterému se daný index vztahuje, přičemž pro účely určení reference se vezme v úvahu poslední průměrná sazba zveřejněná Banco de España v B. O. E. [Boletín oficial del Estado (celostátní úřední věstník)] před začátkem každého dalšího úrokového období a v průběhu tří kalendářních měsíců před začátkem tohoto období.

Náhradní referenční sazbou je „PRŮMĚRNÁ ÚROKOVÁ SAZBA HYPOTÉČNÍCH ÚVĚŘŮ NA VÍCE NEŽ TŘI ROKY PRO BANKY“ definovaná jako prostý průměr vážených průměrných úrokových sazeb pro základní operace úvěrů zajištěných zástavním právem k nemovitosti uzavřených se všemi bankami poskytujícími hypoteční úvěry na dobu více než tři let za účelem nabytí obytné nemovitosti a zahájených nebo obnovených v měsíci, ke kterému se daný index vztahuje, přičemž pro účely určení reference se vezme v úvahu poslední průměrná sazba zveřejněná Banco de España v B. O. E. před začátkem každého dalšího úrokového období a v průběhu tří kalendářních měsíců před začátkem tohoto období.

Popis referenční sazby i náhradní referenční sazby je obsažen v příloze VIII oběžníku Banco de España č. 8/90.

Náhradní referenční sazba se uplatní v případě, že by Banco de España z jakéhokoli důvodu nezveřejnila referenční sazbu v úředním věstníku (B.O.E.) v průběhu tří kalendářních měsíců před začátkem každého nového úrokového období. Na konci úrokového období, na které tato okolnost dopadá, se úroková sazba platná pro následující období stanoví opět podle dohodnuté referenční sazby.“

- 4 Žalovaná v žalobní odpovědi vyjádřila nesouhlas se žalobou a navrhla, aby žaloba byla v plném rozsahu zamítnuta.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 5 Žalující spotřebitelé (žalobci) se v původním řízení domáhají na základě španělských a evropských právních předpisů na ochranu spotřebitelů mimo jiné určení, že ujednání, které bez rozdílu stanoví pohyblivou úrokovou sazbu IRPH zvýšenou o kladnou marži a které úvěrování uzavřeli s žalovanou úvěrovou institucí, je z důvodu jeho zneužívající povahy neplatné a dále – v návaznosti na určení neplatnosti – vrácení toho, co bylo bezdůvodně zapláceno na základě uplatnění tohoto ujednání, jak stanoví článek 1303 občanského zákoníku a zásada nezávaznosti zneužívajících ujednání pro spotřebitele zakotvená v čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13/EHS. Účinky, jichž se žalobci domáhají, spočívají ve vrácení částek zaplacených na základě výše uvedeného ujednání.

Žalobci tvrdí, že neplatnost dotčeného ujednání by měla být určena z důvodu jeho zneužívající povahy a že důvodem pro **předložení předběžné otázky** v souvislosti s určováním jeho zneužívající povahy je skutečnost, že jim coby spotřebitelům byl v době uložení pohyblivé úrokové sazby **zatajen regulační přístup stanovený v oběžníku španělské centrální banky č. 5/1994, podle kterého je nezbytné uplatnit zápornou marži, aby se RPSN IRPH vyrovnala**, což bylo překvapivé a v konečném důsledku v rozporu s dobrou vírou, přičemž vznikla nerovnováha. **Je nutno dodat, že podle zkušeností soudkyně shora označeného zdejšího specializovaného soudu se nejedná o ojedinělý případ, nýbrž o běžnou praxi bank, které k této pohyblivé úrokové sazbě účtují i kladnou marži.**

- 6 Úvěrová instituce se proti žalobě ohradila a obecně tvrdí, že ujednání je platné, protože úspěšně prošlo kontrolami obsahu, začlenění i transparentnosti a bylo mezi stranami sjednáno.

Stručné shrnutí odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 7 Hlavní **právní otázky**, které v této věci vyvstávají, jsou:

1. Vezme-li se v úvahu doslovný obsah preambule oběžníku španělské centrální banky č. 5/1994, pak se debata soustředí na skutečnost, že banky se snažily, jak uvádějí žalobci, prodávat IRPH tak, jako by byl výhodnější než EURIBOR, neboť operace vázané na IRPH budou pro spotřebitele vždy nákladnější, protože údaje, které banky měsíčně poskytují španělské centrální bance ke zveřejnění, jsou vždy „průměrem ze všech operací“ a ve všech těchto operacích jsou zahrnuty provize i uplatněné marže, které jsou součástí úrokové sazby, o hodnotách +0,20 nebo 0,25 nebo 0,50, přičemž v **preambuli citovaného oběžníku se k těmto maržím uvádí, že k vyrovnání RPSN IRPH ostatním RPSN na trhu je nezbytné, aby tyto marže byly záporné.**

Tato nezbytnost byla v projednávané věci opomenuta, protože ve smlouvě je stanovena KLADNÁ marže: použitá nominální úroková sazba se stanoví jako součet „*referenční sazby*“ a 0,20 bodu nebo „*náhradní referenční sazby*“ a 0,50 bodu.

Tato skutečnost by mohla být považována za nesplnění povinnosti, spočívající v klamavém opomenutí, které může poškodit spotřebitele uzavírajícího smlouvu, neboť kdyby spotřebitel věděl, že k vyrovnání sjednávaného indexu EURIBORu či jiné RPSN na trhu je nezbytné uplatnit zápornou sazbu, nikdy by jej nezvolil.

Banky využívaly lákadla v podobě nízké marže ve výši 0 [p. b.], 0,25 [p. b.] nebo 0,5 [p. b.] nabízené u úvěrů vázaných na IRPH, aby spotřebitel podepsal tento index bez vědomosti o tom, že ve skutečnosti bude platit vyšší úroky, a neinformovaly jej o tom, že podle preambule oběžníku upravujícího IRPH je nezbytné, aby marže byla záporná, což bylo opomenuto.

Nejde o vyrovnání klientů s IRPH klientům s EURIBORem, ale spíše o to, že banka nevysvětlila ani neinformovala žalující spotřebitele o tom, že zatímco EURIBOR se pohyboval na úrovni 2 %, IRPH byl na úrovni 4 %, takže i kdyby podepsali marži 0,5 [p. b.], zaplatili by za hypotéku více.

Podle nedávné judikatury Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) v této oblasti není známo, zda bude IRPH v budoucnu nižší než EURIBOR, takže nelze tvrdit, že je pro klienta nevýhodnější, ale pokud je opomenuto, že podle španělské centrální banky je nezbytné, aby byl záporný, je jednáno v rozporu s dobrou vírou a vytváří se nerovnováha mezi stranami.

2. Zákon [o nekalé soutěži] reprobuje každé jednání, které je v rozporu s dobrou vírou, jakým je obchodní praktika v projednávané věci, jak upozornil Tribunal Supremo (Nejvyšší soud), při které se jako „komerční návnada“ uváděly na trh jiné, o něco nižší marže než u EURIBORu, což představuje klamavé, potažmo nekalé opomenutí, neboť zatajení této informace, kterou španělská centrální banka považuje za nezbytnou k tomu, aby úroková sazba byla spravedlivější, sloužilo k tomu, aby se spotřebitelé mohli o svém ekonomickém chování rozhodovat s náležitou znalostí faktů.

3. Navrhované určení neplatnosti se vztahuje na celé ujednání o pohyblivé úrokové sazbě, která bez indexu v záporné hodnotě nemůže obstát, protože neobstojí v přezkumu transparentnosti, jemuž ujednání o pohyblivé úrokové sazbě podléhá.

4. Právní doktrína zastává názor, že preambule sice nemají přímou normativní sílu, aby upravovaly právní stavy a vztahy, což ovšem neznamená, že by neměly žádnou hodnotu jiného druhu nebo že by z hlediska práva byly zcela irelevantní. Podle této doktríny představují obvyklý formální prostředek k vyjádření záměru, který vedl ke schválení zákona a který sleduje tzv. autentický výklad vůle normotvůrce.

Uplatněním autentického výkladu oběžníku v projednávané věci lze dospět k závěru, že úpravou IRPH je zajistit, aby byl tento index uváděn na trh se zápornými indexy, což vede zdejší soud k otázce, zda tato obchodní praktika není klamavá, protože došlo k opomenutí v neprospěch spotřebitele a uplatněny byly kladné indexy.

Podobnou problematiku již projednával Soudní dvůr Evropské unie, který rozhodl ve prospěch spotřebitele.

V rozsudku ze dne 16. ledna 2014 ve věci C-226/12, týkající se výkladu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, Soudní dvůr rozhodl, že existence „významné nerovnováhy“ nutně nevyžaduje, aby náklady, které spotřebitel musí na základě smluvní ho ujednání klauzule nést, na něj měly s ohledem na částku dotčené transakce významný hospodářský dopad, nýbrž tato existence může vyplývat ze samotného dostatečně závažného zásahu do právní situace, v níž se spotřebitel jakožto smluvní strana v souladu s platnými vnitrostátními ustanoveními nachází, ať již ve formě omezení obsahu práv, která podle těchto ustanovení z této smlouvy vyvozuje, nebo překážky výkonu těchto práv anebo uložení dodatečné povinnosti, kterou vnitrostátní pravidla nestanoví.

Ve věci C-689/20 dále rozhodl: „24. Podle judikatury Soudního dvora Evropské unie (body 43 a 44 rozsudku ve věci C-453/10, *Pereničová a Perenič*, jakož i body 48 až 50 rozsudku ve věci C-109/17, *Bankia*) představuje přijetí smluvního ujednání v důsledku použití nekalé obchodní praktiky ve smyslu směrnice 2005/29 jeden z prvků pro posouzení zneužívající povahy podle článku 4 směrnice 93/13.“

Ke vztahu mezi unijními a španělskými právními předpisy předkládající soud uvádí:

Takový index, jako je IRPH ve svých různých variantách, ve srovnání s jinými indexy na trhu, jako je například index EURIBOR, znamená, že operace, na které se vztahuje, budou pro spotřebitele vždy dražší, protože údaje, které úvěrové instituce měsíčně poskytují španělské centrální bance ke zveřejnění, jsou vždy „průměrem ze všech operací“ s tím, že ve všech těchto operacích jsou zahrnuty provize i uplatněné marže, které jsou součástí úrokové sazby.

Vyvstává otázka, zda by tedy bylo nekalé a v rozporu s uniijním právem nevysvětlit nabídku, jak se uvádí ve věci C-689/20. Začlenění smluvního ujednání v návaznosti na uplatnění nekalé obchodní praktiky ve smyslu směrnice 2005/29 představuje indicii při posuzování zneužívající povahy podle článku 4 směrnice 93/13 a v případě, že JE NEZBYTNÉ to, co uvádí španělská centrální banka v preambuli oběžníku č. 5/1994, musí rovněž opomenutí tohoto být indicií při posuzování jeho zneužívající povahy podle článku 4 směrnice 93/13, podle kterého je obchodní praktika nekalá tehdy, když se v rozporu s požadavkem dobré víry zatají u určité operace informace o ekonomickém chování, přičemž ekonomické chování je definováno jako „jakékoli jednání spotřebitele, při kterém může posuzovat různé nabídky na výrobky nebo služby, jež jsou mu nabízeny“.

V souladu s čl. 5 písm. b) směrnice [2005/29/ES], který se týká podstatného narušení ekonomického chování průměrného spotřebitele, dochází v této věci k podstatnému narušení, když se neprovede autentický výklad pravidla stanoveného regulačním orgánem (španělskou centrální bankou), které ve vztahu ke stanovení dlužné úrokové sazby vyžaduje uplatnění záporného úroku, a to není provedeno.

Racionální je patrně též závěr, že je v rozporu s právními předpisy na ochranu spotřebitele a se směrnicí 93/13 ve spojení se směrnicí 2005/29, aby byl referenční index tvořen připočtením marže, které je pro spotřebitele nevýhodnější, a aby navíc spotřebitel nebyl o tom informován.

Ve vztahu k judikatuře Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) uvádí předkládající soud následující úvahy:

a) Judikatura Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) k ujednáním, které jsou v rozporu s požadavkem dobré víry a způsobují nerovnováhu pro svou překvapivost

Odkazuje zejména na **rozsudek Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) ze dne 3. června 2016**. V něm je výslovně připuštěna možnost vyloučit ze smlouvy překvapivá ujednání. Když se v něm uvádí, že je možné se dovolávat obecné zásady dobré víry podle článku 1258 občanského zákoníku jako moderačního pravidla obsahu smlouvy způsobilého vyloučit ustanovení, jež úskočně mění obsah smlouvy, o kterém se adherent mohl rozumně domnívat, že je v souladu s její povahou a funkcí, dochází v něm totiž k uplatnění tzv. pravidla „překvapivých ujednání“, podle kterého nejsou platná ta ujednání, jež jsou vzhledem k okolnostem a povaze smlouvy natolik neobvyklá, že adherent nemohl jejich existenci rozumně očekávat.

Rozsudek Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) ze dne 7. listopadu 2017 se ubírá obdobným směrem.

[b]) Judikatura týkající se zneužívajících ujednání: dvojí prezkum transparentnosti

Předkládající soud uvádí, že předběžná otázka se týká dvojího přezkumu transparentnosti zavedeného **rozsudkem Tribunal Supremo (Nejvyšší soudu) ze dne 9. května 2013**, v němž uvedený soud rozvinul obsáhlou doktrínu týkající se ujednání o minimální úrokové sazbě ve spotřebitelských hypotečních úvěrech, jakož i nekalé praktiky spočívající v zatajení záporné marže, která musí podléhat dvojímu přezkumu transparentnosti, protože jde v podstatě o zneužívající ujednání v rozporu jak se směrnicí 2005/29/ES ve spojení se směrnicí 93/13/EHS, tak se zákonem [o nekalé soutěži] ve spojení se směrnicí 93/13/EHS.

PRACOVNÍ DOKUMENT